

Lienden, Gildeland

Nader onderzoek natuur Omgevingswet
Gemeente Buren

sab adviseurs in ruimtelijke ontwikkeling

info@sab.nl - www.sab.nl

In opdracht van:	Thius
Contactpersoon:	De heer P.A.C. van Essen
Opsteller:	A.Mensinga
Collegiale toetser:	I.M. Baijens
Datum oplevering:	4 september 2025
Projectnummer:	220438.04
Foto voorblad:	SAB

Kwaliteit van het ecologisch onderzoek en het geleverde product staan bij SAB hoog in het vaandel. Mede daarom zijn wij aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus (NGB); de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus. Om aan onze standaard te voldoen, wordt ecologisch onderzoek enkel uitgevoerd door deskundigen zoals bedoeld door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en zoals is beschreven in artikel 7.197j, lid 2, onder a van de Omgevingsregeling. Ecologen in opleiding tot deskundige werken altijd onder begeleiding van een deskundige. Dat neemt niet weg dat ecologisch onderzoek altijd een momentopname is.

SAB is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassing van de resultaten van de werkzaamheden, kaartmateriaal inclusief getoonde begrenzingen of andere gegevens verkregen van SAB. De opdrachtgever vrijwaart SAB voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Disclaimer tekst

Bij het samenstellen is de grootst mogelijke zorgvuldigheid nagestreefd. Toch kan de informatie in deze uitgave niet juist of onvolledig zijn.

De Opdrachtgever is hiervoor niet aansprakelijk. Als u van mening bent dat er beeldmateriaal is gebruikt waarover u het beeldrecht heeft, neem dan contact op met de opdrachtgever via onze website of bovengenoemde adres.

Copyright

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen, in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt worden in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Besluitgebied	3
1.3	Kwaliteitsborging	6
1.4	Definitie product	6
2	Wettelijk kader	7
2.1	Beschermingsregimes	7
2.2	Opzetvereiste	8
2.3	Omgevingsvergunning flora- en fauna activiteit	8
3	Ecologie van soorten	9
3.1	Kerkuil	9
3.2	Steenuil	10
4	Onderzoekmethodiek	11
4.1	Kerkuil	11
4.2	Steenuil	11
	Veldbezoeken en effectbeoordeling	14
4.1	Kerkuil	14
4.2	Steenuil	14
5	Conclusie en advies	18
5.1	Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit nodig?	18
5.2	Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aanvragen	18
5.3	Mitigerende maatregelen	18
5.4	Broedperiode en specifieke zorgplicht	19
5.5	Vervolgstappen	19
	Geraadpleegde literatuur	3

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In het centrum van Lienden is men voornemens om woningbouw te realiseren op enkele naast elkaar gelegen percelen met onder andere een woning, schuren, landbouwgrond en een parkeerplaats. Deze ruimtelijke ontwikkeling past niet binnen het huidige omgevingsplan.

Voor de vaststelling van een nieuw omgevingsplan is het noodzakelijk dat de haalbaarheid ervan wordt aangetoond. Er dient daarom vanuit de ecologie onderzocht te worden of met de ruimtelijke ontwikkelingen die het plan toestaat sprake is van overtreding van de geldende natuurwet- en regelgeving. In dit kader heeft SAB reeds een quick scan natuur uitgevoerd (SAB, 2024). Uit deze quick scan blijkt dat op voorhand de aanwezigheid van nest- en verblijfplaatsen en territoria van verschillende soorten steenuil en kerkuil niet kan worden uitgesloten. Voorliggende rapportage zet de bevindingen van het nader onderzoek naar deze soorten uiteen.

Het doel van het hierna beschreven onderzoek is om de aan- of afwezigheid aan te tonen van voornoemde soorten en om vast te stellen wat de functies van het besluitgebied en het omliggende terrein voor deze soorten zijn. Uiteindelijk wordt op basis van deze bevindingen een advies uitgebracht over de wettelijke consequenties hiervan en eventuele vervolgstappen die noodzakelijk zijn.

1.2 Besluitgebied

1.2.1 Huidige situatie

Het besluitgebied bevindt zich in de kern van Lienden (gemeente Buren, provincie Gelderland). In de omgeving van Lienden liggen agrarische gronden en dorpen. Op circa drie kilometer ten zuidwesten ligt het Lingemeer.

De directe omgeving van het besluitgebied kenmerkt zich voornamelijk door de aanwezigheid van woonhuizen. In het westen, oosten en deel van het zuiden grenst het besluitgebied aan tuinen van woonhuizen. Verder grenst het besluitgebied in het zuiden aan een supermarkt. In het noorden grenst het besluitgebied aan de Gildeband. Navolgende afbeeldingen geven de globale ligging van het besluitgebied weer.

Topografische kaart met de globale ligging van het projectgebied (rood omkaderd). Bron: Google Maps. Bewerking: SAB

Luchtfoto met de globale ligging van het projectgebied (rood omkaderd). Bron: PDOK. Bewerking: SAB

Op 5 april 2024 heeft voor de quickscan een veldbezoek aan de locatie plaatsgevonden. Het besluitgebied bestaat uit een woonhuis, schuren, een parkeerterrein en percelen waar op wordt verbouwd.

Het woonhuis is opgetrokken uit baksteen en bevat een mansardedak met golvende dakpannen. Ten noorden van het huis staat een garage en een open houten schuur met een golfplaten dak. Ten westen van het woonhuis staat een nieuwe schuur welke is opgetrokken uit baksteen met een zadeldak bestaande uit golfplaten. Tenslotte staan er nog enkele kleine houten schuurtjes rondom de woning welke voor opslag dienen.

Het parkeerterrein is verhard met asfalt. Langs de randen van het terrein bevindt zich een brede border met vaste planten en ook ruigte soorten. Het overige terrein

in het besluitgebied dient als moestuin. Navolgende afbeeldingen geven een weergave van het besluitgebied ten tijde van het veldbezoek.

Aanzicht woonhuis;

Aanzicht westzijde besluitgebied;

Aanzicht oostzijde besluitgebied;

Aanzicht westelijke hoek besluitgebied.

1.2.2 Toekomstige situatie

In de toekomstige situatie wordt woningbouw gerealiseerd. Hiertoe worden geen panden gesloopt en zal alleen het bestaande groen worden verwijderd. Hieronder is de toekomstige situatie weergegeven in een schets.

Stedenbouwkundige schets 2025. Bron: SAB

1.3 Kwaliteitsborging

Kwaliteit van het ecologisch onderzoek en het geleverde product staat bij SAB hoog in het vaandel. Om te allen tijde aan onze standaard te voldoen, hanteren wij de volgende werkwijze:

- Het onderzoek wordt uitgevoerd conform geldige onderzoeksprotocollen, zoals de kennisdocumenten van BIJ12 (2017) en de soortinventarisatieprotocollen van het NGB (2023).
- Het afwijken van de protocollen vindt enkel plaats indien dit ecologisch goed te onderbouwen en te rechtvaardigen is.
- Het onderzoek wordt enkel uitgevoerd door deskundigen op het gebied van de betreffende soorten. Ecologen in opleiding tot deskundige zijn tijdens veldonderzoek altijd onder begeleiding van een deskundige. Onder een ecologisch deskundige verstaan we de definitie zoals aangehouden wordt door de RVO (www.rvo.nl).
- Nadat het eerste conceptrapport gereed is, beoordeelt een collega het rapport op inhoud en vorm. De auteur verwerkt de geplaatste opmerkingen of bespreekt deze met de beoordelaar om zo tot een eensluidend advies te komen.

Een ecologisch deskundige is een persoon met aantoonbare specifieke ecologische kennis en ervaring. Hij of zij geeft ecologisch advies en/of begeleidt werkzaamheden op het gebied van habitats (natuurlijke leefgebieden) en soorten. En heeft voldoende kennis en jarenlange ervaring om ecologisch onderzoek te kunnen doen. Hiermee bedoelen we dat de ecologisch deskundige:

- de functionaliteit van leefgebieden van beschermde soorten (her)kent;*
- kennis heeft van algemeen erkende onderzoeksmethoden;*
- ecologische werkprotocollen kan uitwerken;*
- specifieke maatregelen kan begeleiden.*

1.4 Definitie product

Het product wat in deze rapportage geleverd wordt is een “nader onderzoek beschermde soorten” conform de begrippenlijst van het Netwerk Groene Bureaus (NGB 2020) en omvat daarmee alle eisen die het NGB aan dit product stelt.

2 Wettelijk kader

De bescherming van dier- en plantensoorten is geregeld onder de Omgevingswet (wetten.overheid.nl). De artikelen waar in dit hoofdstuk naar wordt verwezen, komen uit dit stelsel aan besluiten, regelingen en wetten.

2.1 Beschermingsregimes

Voor alle activiteiten in de leefomgeving is de specifieke zorgplicht aan de orde. In de context van deze quick scan betreft de specifieke zorgplicht alle van nature in Nederland levende wilde planten en dieren en gaat het over negatieve gevolgen voor de biodiversiteit. Ingevolge de specifieke zorgplicht is degene die een activiteit verricht verplicht om:

- In de eerste plaats alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevraagd om die gevolgen te voorkomen.
- Voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen: die gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.
- Als die gevolgen onvoldoende kunnen worden beperkt: die activiteit achterwege te laten voor zover dat redelijkerwijs van diegene kan worden gevraagd.

De specifieke zorgplicht vraagt nadrukkelijk aandacht voor dieren en planten van bijlage II van de Habitatrichtlijn, van het beschermingsregime ‘andere soorten’ en soorten van rode lijsten.

Daarnaast is voor een aantal soorten door middel van verboden een beschermingsregime opgenomen. Er gelden aparte en strengere beschermingsregimes voor ‘vogel-richtlijnsoorten’ (artikel 11.37 t/m 11.40 Besluit activiteiten leefomgeving (Bal)), zie 2.1.1 en voor ‘habitatrichtlijnsoorten’ (artikel 11.46 t/m 11.48 Bal), zie 2.1.2.

Voor soorten die niet onder de specifieke zorgplicht vallen, zoals uitheemse soorten, geldt wel nog de algemene zorgplicht (artikel 1.6 en 1.7 Omgevingswet) paragraaf 3.13. Daarnaast moet hoe dan ook voor ieder dier voorkomen worden dat het onnodig lijdt (artikel 11.28 Bal). Kortom ten allen tijden moet bij de uitvoering van werkzaamheden rekening worden gehouden met alle aanwezige dieren, ook als dat niet is voorzien.

2.1.1 Vogelrichtlijnsoorten

Het is verboden om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten (Artikel 11.37 Bal), geldt voor:

- a) Het opzettelijk doden of opzettelijk vangen van levende vogels;
- b) Het opzettelijk vernielen of opzettelijk beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels of het opzettelijk wegnemen van nesten van die vogels;
- c) Het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels;
- d) Het opzettelijk storen van vogels.

De verboden in de wet zorgen voor een goede bescherming van nesten van alle in het wild levende vogelsoorten tijdens het broedseizoen. Globaal loopt het broedseizoen van half maart tot half augustus, maar ook de nesten van broedende vogels buiten deze periode zijn beschermd. Daarnaast zijn van een aantal vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd, dus ook als ze niet als broedlocatie worden gebruikt. Het betreft dan over het algemeen soorten die hun nest het gehele jaar als verblijfplaats gebruiken of soorten die niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

2.1.2 Habitatrichtlijnsoorten

Voor flora- en fauna-activiteit zijn de volgende verboden van belang voor dieren en planten genoemd op de Habitatrichtlijn en van het verdrag van Bern (Artikel 11.46 Bal):

- a) Het in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk doden of opzettelijk vangen van in het wild levende dieren;
- b) Het opzettelijk verstoren van dieren;
- c) Het in de natuur opzettelijk vernielen of rapen van eieren van dieren;
- d) Het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren;
- e) Het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied.

2.2 Opzetvereiste

Bij veel van de hierboven genoemde verboden is er sprake van een opzetvereiste. Zo is het verboden om vogelnesten *opzettelijk* te beschadigen. In de wet wordt bij deze opzet uitgegaan van 'voorwaardelijke opzet'. Bij voorwaardelijke opzet is men zich bij het handelen bewust van de mogelijke negatieve consequenties, terwijl men de handeling toch uitvoert (Europese Commissie, 2007). Een voorbeeld van voorwaardelijke opzet is iemand die in het voorjaar een boom omzaagt en daarbij 'per ongeluk' een vogelnest beschadigt. De persoon had niet de opzet dit nest te beschadigen. Maar in de broedtijd van vogels is er wel een aanzienlijke kans dat er in een boom een vogel nestelt. Er kan daarom toch sprake zijn van opzettelijke beschadiging van het nest: voorwaardelijke opzet.

2.3 Omgevingsvergunning flora- en fauna activiteit

Schadelijke handelingen die bij ruimtelijke ontwikkelingen aan de orde kunnen zijn, zijn het doden of verwonden van dieren, het verstoren of vernielen van nest- en verblijfplaatsen, of het verdwijnen van essentieel leefgebied wat leidt tot aantasting van de functionaliteit van nest- en verblijfplaatsen. Indien uit het nader onderzoek blijkt dat een beschermde soort aanwezig is en een schadelijke handeling niet te voorkomen is, kan de provincie onder voorwaarden een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit verlenen. In dat geval kan de voorziene ruimtelijke ontwikkeling uitgevoerd worden indien aan de voorschriften van de vergunning wordt voldaan en voldoende mitigerende maatregelen getroffen worden (artikel 8.74j t/m l, Bkl).

3 Ecologie van soorten

3.1 Kerkuil

De kerkuil leeft voornamelijk in cultuurlandschappen met gras- en akkerlanden, die worden omzoomd door kruidenrijke akkerranden, houtwallen, heggen of kleine bossen. Voor het broeden kiest hij meestal de hoge, donkere en tochtvrije ruimtes van boerenschuren, kerken, kastelen en torens. Slechts heel zelden nestelt hij in een holle boom. Tegenwoordig wordt in ongeveer 90 procent van de gevallen een speciale nestkast gebruikt. Kerkuilen zijn sterk honkvast en blijven doorgaans hun hele leven in de nabijheid van hun leefgebied. De plaats waar ze broeden is vaak niet dezelfde als hun winterverblijf. Het paar blijft meestal hun leven lang samen, en pas bij het overlijden van een van beide vogels wordt een nieuwe partner gezocht.

De voortplanting begint al in februari, waarbij de dieren meer territoriaal gedrag vertonen en vaker bij de nestplaats aanwezig zijn. Het eerste legsel verschijnt meestal tussen eind maart en begin mei. In jaren waarin veel muizen aanwezig zijn, kunnen er aanvullende broedsels volgen in juli en augustus, en soms zelfs tussen oktober en december. Per legsel worden doorgaans vier tot zeven eieren gelegd. Het broeden duurt ongeveer dertig dagen, waarbij het mannetje het vrouwtje van voedsel voorziet. De eieren komen met een tussenpoos van één à twee dagen uit. Na circa zestig dagen zijn de jongen vliegvlug, en rond de leeftijd van drie tot vier maanden worden ze door de ouders uit het territorium verdreven.

Qua voedsel bestaat het dieet van de kerkuil vooral uit veldmuizen en spitsmuizen, maar wanneer deze schaars zijn, vangt hij ook wel kleine vogels zoals mussen of spreeuwen. De schaalvergroting van het agrarische cultuurlandschap heeft echter geleid tot voedselschaarste, wat voor veel sterfte onder kerkuilen zorgt. Daarnaast zijn havik, steenmarter en oehoe natuurlijke vijanden, terwijl bosuil, torenvalk, kauw en holenduif belangrijke concurrenten zijn om broedplaatsen.

Een geschikte leefomgeving voor een nest moet aan bepaalde voorwaarden voldoen. Er moet voldoende voedsel – met name muizen – in de directe omgeving aanwezig zijn. Ruige vegetatie en plekken waar hooi en stro opgeslagen worden, zijn hierbij gunstig omdat ze muizen aantrekken. Ook zijn zit- en uitkijkposten belangrijk, evenals oriëntatie- en schuilmogelijkheden, bijvoorbeeld in houtwallen en hagen. Storingen zoals verkeerswegen met hoge snelheden of felle verlichting op de nestplaats maken een gebied ongeschikt.

Het leefgebied van een kerkuil varieert van ongeveer 60 hectare in een voedselrijk gebied tot wel 1200 hectare in een voedselarm gebied. De omvang van het functionele leefgebied wordt dus grotendeels bepaald door de beschikbaarheid van voedsel. In een gebied met voldoende prooien is een straal van 500 tot 1500 meter rondom de nestplaats vaak voldoende. In voedselarme gebieden is daarentegen een veel groter leefgebied noodzakelijk (BIJ12, 2017a; SOVON, 2002).

3.2 Steenuil

De steenuil is de kleinste uilensoort die in Nederland broedt. Ze zijn met name gebonden aan kleinschalig agrarisch cultuurlandschap. Koppeltjes steenuilen zijn territoriaal en verblijven het hele jaar binnen hun territorium. Het activiteitsgebied rond de nestplaats is enkele honderden meters groot, waarbij de grootte van het territorium varieert van circa 5 tot 30 hectare. De grootte van het territorium hangt af van het voedselaanbod en ook van de leeftijd van het mannetje. Voor een ervaren mannetje voldoet een kleiner territorium dan voor een onervaren mannetje (BIJ12, 2017). Een koppel steenuilen blijft in principe voor het leven bij elkaar. Alleen bij uitzondering gaat één van de partners naar een nabijgelegen territorium.

Het voedsel van de steenuil is zeer gevarieerd. De steenuil jaagt het liefst op muizen, aangezien dit voor een steenuil een relatief grote prooi is en daarmee veel voedsel oplevert. Indien muizen minder voorhanden zijn, wordt ook gejaagd op kleine vogels, kevers, andere insecten, kikkers, salamanders en regenwormen. Per jaar kan het voedselaanbod sterk verschillen in een territorium. Daarom is een gevarieerd leefgebied met daarin een divers prooiaanbod van groot belang. Een gevarieerd leefgebied bestaat uit een open tot halfopen landschap met afwisselend korte en verruigde vegetatie, erven met bebouwing, beplanting, moestuinen en kleine weilanden. In grootschalige landbouwgebieden is de steenuil afhankelijk van gevarieerde erven bij boerderijen of vrijstaande huizen. Belangrijk is verder dat het territorium grotendeels vrij is van verstoring of versnippering door grote wegen (BIJ12, 2017; vogelbescherming.nl).

De nesten van steenuilen bevinden zich vooral op de erven van boerderijen en woningen in agrarisch gebied en aan dorpsranden. De nesten zitten daar op rustige plekjes in bebouwing, in een steenuilenkast of in holtes in knotbomen of oude hoogstamfruitbomen. De steenuil is trouw aan de nestplek, maar kan binnen het territorium ook wel van nestplaats wisselen.

De voortplantingsperiode begint met de baltsperiode. In zachte winters begint dit in januari, anders in februari. In de baltsperiode die ongeveer tot en met april duurt, zijn de steenuilen zeer actief met het bewaken van hun territorium, door middel van het produceren van een territoriumroep. De eieren worden gebruikelijk gelegd tussen april en half mei. De eieren worden daarna ongeveer 26 dagen bebroed, waarna de jongen nog wekenlang worden verzorgd en gevoerd. Vanaf augustus verlaten de jonge steenuilen het ouderlijk territorium. Gedurende de voortplantingstijd wordt de nestplaats door steenuilen zeer intensief gebruikt. Maar ook buiten deze periode wordt de nestplaats gebruikt, zij het minder vaak (BIJ12, 2017; sovon.nl).

4 Onderzoekmethodiek

4.1 Kerkuil

Het doel van dit onderzoek is om te bepalen of nestplaatsen of essentieel leefgebied van de kerkuil in het besluitgebied en de omgeving aanwezig zijn. De uitvoering heeft plaatsgevonden conform het Kennisdocument kerkuil (BIJ12, 2017a). Hierbij moeten minimaal drie veldbezoeken uitgevoerd worden waarbij gelet is op krijsende uilen en bedelende jongen, in de periodes februari tot en met maart en juni tot en met augustus. Daarnaast dient eenmaal een sporenonderzoek in het besluitgebied uitgevoerd te worden. Tenslotte dient navraag gedaan te worden bij de bewoners en omwonenden of bij een plaatselijke uilenwerkgroep.

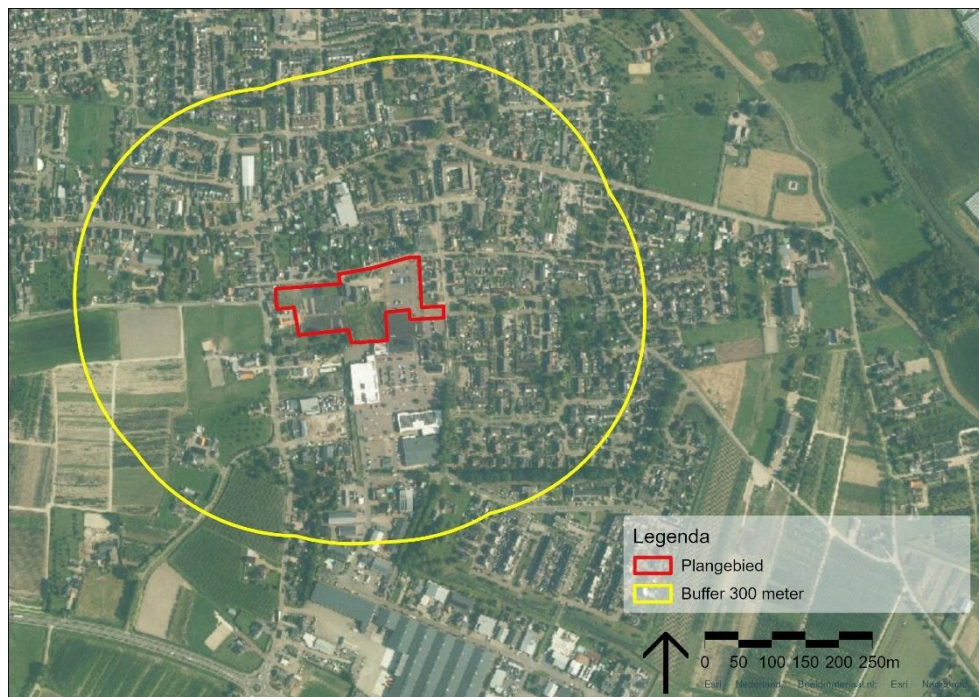
Voor dit nader onderzoek zijn de veldbezoeken voor krijsende uilen en bedelende jongen gecombineerd met steenuilonderzoek (periode februari – maart) en vleermuisonderzoek (periode juni – augustus). Het onderzoeksgebied sluit aan bij de steenuil en bestaat uit het besluitgebied en op geschikte locaties in een straal van 300 meter rondom het besluitgebied. De veldbezoeken zijn tegelijkertijd uitgevoerd met de veldbezoeken voor de steenuil, zie paragraaf 4.2.1 voor de verschillende datums waarop onderzoek in het besluitgebied heeft plaatsgevonden. Het sporenonderzoek is ook gecombineerd met het sporenonderzoek voor de steenuil, zie paragraaf 4.2.1. Ten slotte is contact gelegd met de uilenwerkgroep. De weersomstandigheden bij de veldbezoeken waarmee dit is gecombineerd, voldoen ook voor de kerkuil.

4.2 Steenuil

4.2.1 Territoriumonderzoek

Het doel van territoriumonderzoek is om te bepalen waar in en in de omgeving van het besluitgebied territoria van steenuilen aanwezig zijn. Het onderzoeksgebied bestaat uit het besluitgebied en de geschikte locaties in een straal van 300 meter rondom het besluitgebied. Op deze manier wordt ook duidelijk waar de territoria van de steenuilen in de omgeving van het besluitgebied liggen. Zo wordt duidelijk hoe de situatie van het besluitgebied zich tot de omgeving verhoudt. Ook wordt zo duidelijk of, wanneer er steenuilen aanwezig zijn in het besluitgebied, er eventueel uitwijkmogelijkheden zijn voor deze uilen in de omgeving.

Het besluitgebied zelf is in zijn geheel onderzocht. Daarnaast is het onderzoeksgebied buiten het besluitgebied onderzocht. Dit is binnen een straal van 300 meter gedaan op geschikte locaties waar de steenuil kan voorkomen. Zie navolgende afbeelding voor de ligging van het plangebied en de buffer waar binnen onderzoek is gedaan.

Weergave van het onderzoeksgebied en 300 meter buffer waar binnen het onderzoek is uitgevoerd

Het territoriumonderzoek is uitgevoerd conform het Soortinventarisatieprotocol van het Netwerk Groene Bureaus (2023), in de periode februari tot en met april. Het onderzoek bestond uit drie veldbezoeken, waarbij minimaal een maand tussen het eerste en het laatste veldbezoek zit. Elk veldbezoek is uitgevoerd door twee ecologen. Tijdens de veldbezoeken zijn vanaf minimaal een half uur na zonsondergang gedurende circa twee uur territoriumroepen en sociale roepen van steenuilen genoteerd. Om dergelijke roepjes van de steenuil uit te lokken werden tijdens deze avondbezoeken ook de territoriumroep van het mannetje op verschillende locaties afgespeeld. Elk roepend mannetje vertegenwoordigt een territorium. Ook in juni is nog een ronde uitgevoerd voor de inventarisatie van de kerkuil. Hierbij zijn waarnemingen van de steenuil ook vastgelegd.

In navolgende tabel is weergegeven wanneer de veldbezoeken zijn uitgevoerd en onder welke weersomstandigheden. In dit geval zijn alle veldbezoeken bij goede weersomstandigheden uitgevoerd. Weergegevens zijn tijdens de veldbezoeken geraadpleegd via de websites van het KNMI, Weer.nl en Buienradar.nl.

Tabel met onderzoeksgegevens.

Datum		Tijd zon on- der	Tijd (start)	Tijd (eind)	Tem- pera- tuur (°C)	Wind (Bft)	Neer- slag	Onderzoeks- omstandighe- den
05-03-2025	Steenuil en kerkuil ronde 1	18:27	20:00	22:00	9	2	Geen	Goed
18-03-2025	Steenuil en kerkuil ronde 2	18:50	20:00	22:00	7	2	Geen	Goed
09-04-2025	Sporen onder- zoek	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
09-04-2025	Steenuil kerkuil ronde 3	20:28	20:55	22:55	8	3	Geen	Goed
17-06-25	Steenuil kerkuil Ronde 4	22:03	22:05	23:35	18	2	Geen	Goed

4.2.2 Contact met uilenwerkgroep

Voor dit onderzoek is contact gelegd met de steenuilenwerkgroep Steenuilenwerk-
groep Rivierenland. Hiervoor hebben we op 8 april 2025 een mail gestuurd naar de
betreffende contactpersoon met de vraag om aanvullende informatie over de aan-
wezigheid van steenuilkasten en de bezetting ervan, alsmede de ligging van steen-
uilterritoria in het besluitgebied en de omgeving.

4.2.3 Sporenonderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd op 9 april 2025. Dit sporenonderzoek heeft in en in de
omgeving van het besluitgebied plaatsgevonden. Het doel van dit onderzoek is om
een inschatting te maken van het gebruik van de steenuil van het besluitgebied. Er
is gelet op de aanwezigheid van steenuilen zelf, braakballen en poepsporen (krijt-
strepen).

Veldbezoeken en effectbeoordeling

4.1 Kerkuil

4.1.1 Spooronderzoek en veldbezoeken

De veldbezoeken hebben gelijktijdig met de veldbezoeken van het steenuilonderzoek plaatsgevonden op 5 maart, 18 maart, 9 april en 17 juni 2025. Tijdens deze veldbezoeken zijn geen waarnemingen gedaan van de kerkuil. Ook zijn tijdens het sporenonderzoek op 9 april zijn geen krijtsporen, braakballen of andere sporen in het besluitgebied aangetroffen die wijzen op een nest- of roestplaats van de kerkuil.

4.1.2 Effectbeoordeling

De aanwezigheid van kerkuil in of in de omgeving van het besluitgebied kan worden uitgesloten. Er gaan geen essentiële elementen van de kerkuil verloren. Derhalve is het niet noodzakelijk een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit voor deze soort aan te vragen.

4.2 Steenuil

4.2.1 Verslag veldbezoeken

5 maart 2025

Tijdens het veldbezoek van 5 maart 2025 is in het besluitgebied één steenuil waargenomen. Deze is éénmaal foeragerend waargenomen met een warmtecamera waarna meerdere keren sociale roepen van deze steenuil zijn waargenomen. In de omgeving van het besluitgebied zijn veel steenuilen aanwezig. In alle windrichtingen zijn waarnemingen van steenuilen gedaan. Ten noorden van de Achterstraat zijn op twee verschillende plaatsen territoriumroepen gehoord en ook ten zuiden van het besluitgebied zijn op twee verschillende locaties territoriumroepen gehoord.

18 maart 2025

Tijdens het veldbezoek van 18 maart 2025 is geen steenuil in het besluitgebied waargenomen. De activiteit was lager dan het eerste veldbezoek. In totaal zijn er 4 territoriumroepen van de steenuil gehoord. Één hiervan was ten noorden van de Achterstraat en twee ten zuiden van de Achterstraat. Verder is één territoriumroep waargenomen in het oosten van Lienden.

9 april 2025

Tijdens dit veldbezoek is geen waarneming gedaan van de steenuil in het besluitgebied. Ook niet bij de steenuilkast die tijdens het sporenonderzoek is vastgesteld, zie afbeelding onder 4.3.3. In de omgeving van het besluitgebied zijn op 4 locaties territoriumroepen van de steenuil gehoord. Één territoriumroep is gehoord ten

westen van het besluitgebied. Één ten noorden van het de Achterstraat en ten zuiden van de Achterstraat zijn vanaf meerdere locaties roepen gehoord. Op deze locatie zijn naast territoriale roepen ook sociale roepen waargenomen. Aan het eind van het veldbezoek is in de verte in het oosten van Lienden ook een territoriale roep waargenomen.

17 juni 2025

Gedurende het avondbezoek zijn 3 tot 4 verschillende steenuilen waargenomen, minimaal 2 aparte individuen. Al deze steenuilen werden waargenomen rond de Vogelenzangseweg 22-24, dit betreft de bebouwing met de omliggende velden tegenover Autoverhuur Lienden. De steenuilen zijn op deze locatie roepend waargenomen. Verder vloog ten minste één steenuil van west naar oost en vice versa vanuit en richting het besluitgebied. Dit vlieggedrag duidde niet alleen op foerageergebied. Vanwege het gedrag wordt uitgegaan van 2 verschillende territoria. In ieder geval was het duidelijk dat deze uilen niet (alleen) aan het foerageren waren.

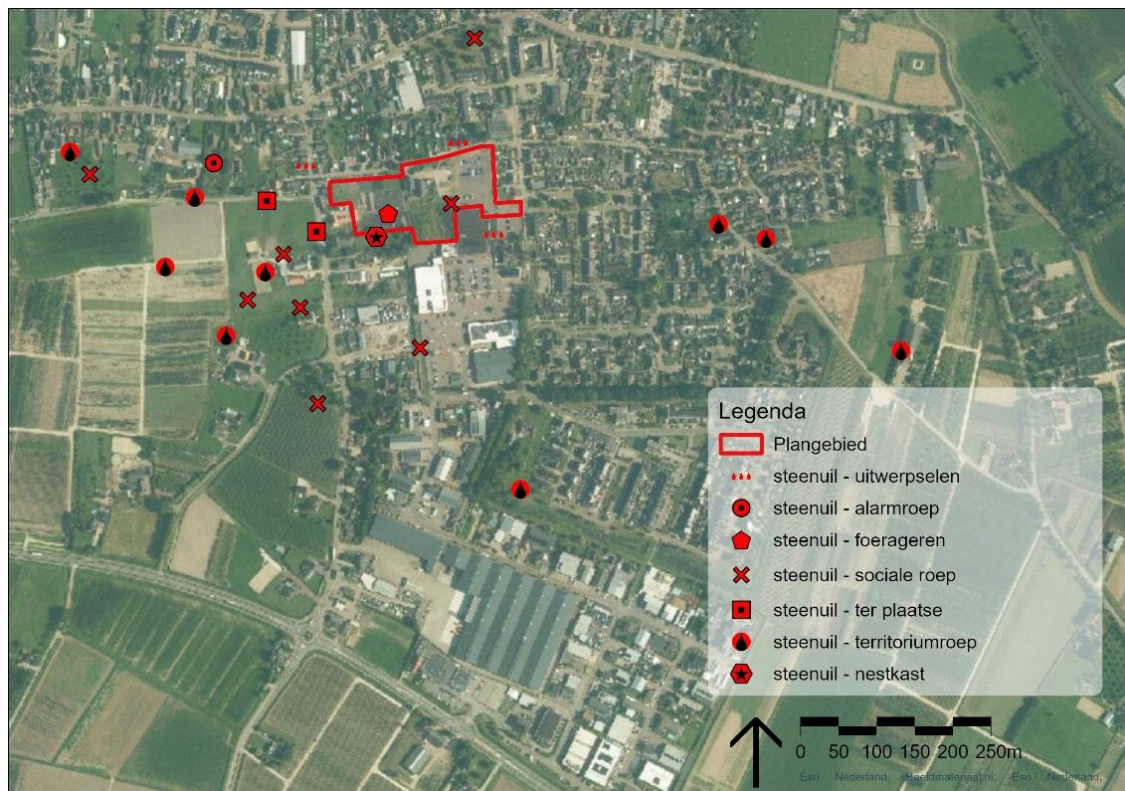
Tijdens dit veldbezoek zijn ter hoogte van de Vogelenzangseweg 20 meerdere huiszwaluwnesten waargenomen. Deze zitten aan de wegzijde van de bebouwing onder de dakrand.

4.2.2 Verslag sporenonderzoek

Op 9 april 2025 heeft het sporenonderzoek in en in de omgeving van het besluitgebied plaatsgevonden. Er zijn geen braakballen gevonden of zichtwaarnemingen gedaan. Wel zijn er krijtstrepen waargenomen die duiden op uitwerpselen van de steenuil. Op het pand van de Jumbo en bij omliggende woningen, zie navolgende afbeelding. Verder is er een steenuilenkast waargenomen in een boom direct naast het besluitgebied. Er kon niet vastgesteld worden of deze bezet werd, aangezien de bewoners niet thuis waren. Er is schriftelijk contact gezocht met deze bewoners, zie ook paragraaf 4.3.4.

4.2.3 Resultaten veldbezoeken en sporenonderzoek

In de onderstaande afbeeldingen zijn de waarnemingen van de veldbezoeken en sporenonderzoek gecombineerd. Deze waarnemingen zijn gedaan in het nader onderzoek van SAB. Aanvullende informatie van omwonenden en steenuilenwerkgroep zijn weergegeven onder 4.3.4 en 4.3.5.

Waarnemingen steenuilonderzoek

4.2.4 Informatie omwonenden

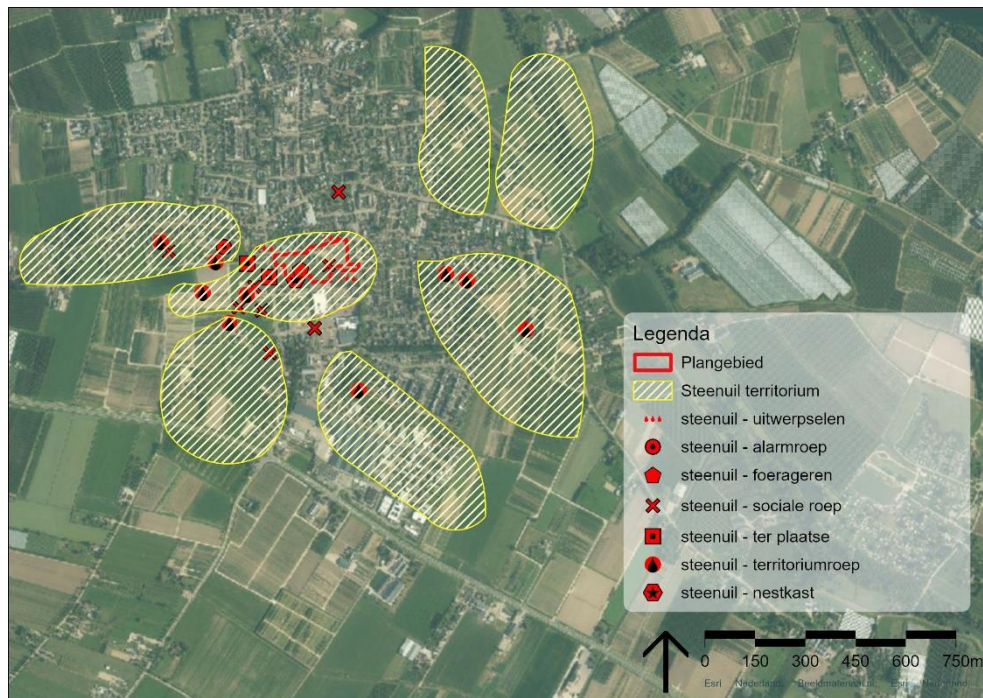
De bewoners van Vogelenzangseweg 21 bevestigen de aanwezigheid van de steenuilkast die naast de grens met het besluitgebied gaat. De kast is volgens de bewoners in 2018 voor het laatst gebruikt als broedlocatie.

4.2.5 Informatie plaatselijke uilenwerkgroep

In de omgeving is Steenuilenwerkgroep Rivierenland actief. De verstrekte informatie sluit aan bij de gedane waarnemingen en geeft extra waardevol inzicht tot de aanwezigheid van steenuilkasten. Met deze informatie is het beter inzichtelijk te krijgen waar de territoria zich ongeveer bevinden in dit dichtbevolkte steenuilengebied. Vanwege de gevoeligheid van de steenuilengegevens wordt de specifieke locaties van de kasten niet gedeeld. Deze zijn wel bekend bij SAB en de Steenuilenwerkgroep Rivierenland. Binnen de straal van ongeveer 300 meter rondom het besluitgebied zijn 13 kasten bekend. Ten noorden van de Achterstraat zijn drie steenuilkasten bekend waarvan 2 als nest- of rustplaats worden gebruikt. We gaan er vanuit dat dit 1 territorium betreft. Ten zuiden van de Achterstraat en rondom de Vogelzangseweg zijn 4 kasten aanwezig waarvan 3 die als nest- of rustplaats worden gebruikt. We gaan er vanuit dat het 3 territoria betreffen. Eén van deze kasten is de kast die aan het besluitgebied grenst. Hoewel deze kast, zoals aangegeven door de bewoners, niet als broedlocatie wordt gebruikt wordt deze kast wel gebruikt als rustplaats. In de omgeving van de Oudesmidsestraat en Het Binnen zijn 6 kasten aanwezig waarvan 4 kasten als nest- of rustplaats worden gebruikt, we gaan ervanuit dat hier 3 territoria aanwezig zijn.

4.2.6 Ligging van steenuilterritoria

Als alle voornoemde informatie van de veldbezoeken en de steenuilwerkgroep wordt samengevoegd en gecombineerd, kan een inschatting van de ligging van steenuilterritoria worden gemaakt. Zie hiervoor navolgende afbeelding.

Ligging steenuilterritoria

4.2.7 Effectbeoordeling

Uit de resultaten blijkt dat de steenuil aanwezig is in het besluitgebied. Er zijn meerdere waarnemingen van de steenuil gedaan in het besluitgebied en vliegend richting het besluitgebied. Verder wordt de nestkast die op de grens van het besluitgebied staat gebruikt als rustplaats, maar hier wordt niet gebroed. De precieze locatie van het nest is niet bekend. Wel is op basis van de onderzoeksresultaten duidelijk dat het besluitgebied essentieel leefgebied vormt van het territorium door de aanwezige territoriumroep en het beschikbare leefgebied in de directe omgeving van het besluitgebied.

Met de ontwikkelingen gaat essentieel leefgebied verloren door het verdwijnen van de moestuin en de open structuur van het besluitgebied. Het is daarmee hoogstwaarschijnlijk dat het nest de functionaliteit verliest. De steenuil kan niet uitwijken naar het noorden, zuiden of oosten, wegens de aanwezigheid van andere territoria of ongeschikte gebied. Wel zou het mogelijk zijn om deels richting het westen uit te wijken, maar door de overlap van territoria die ten noorden en zuiden van de Achterstraat liggen, is het niet gegarandeerd dat de steenuil hier naar uit kan of gaat wijken. Door de hoge dichtheid van steenuilen rond het besluitgebied is er geen alternatief leefgebied in de omgeving wat de steenuilen kunnen gebruiken bij het verdwijnen van (een deel van) het foerageergebied. Dit essentieel leefgebied gaat door de ontwikkelingen verloren. Derhalve is een vergunning flora- en fauna-activiteit met bijbehorend mitigatieplan noodzakelijk.

5 Conclusie en advies

5.1 Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit nodig?

In het besluitgebied is onderzoek verricht naar de aanwezigheid van essentiële elementen van de steenuil en kerkuil. Er zijn geen essentiële elementen van de kerkuil aanwezig in en in de omgeving van het besluitgebied. Wel maakt het besluitgebied onderdeel uit van het essentieel leefgebied van de steenuil. Met de geplande werkzaamheden gaat een deel van het essentieel leefgebied van de steenuil verloren. Ook is er een kans aanwezig op het verwonden of doden van steenuilen bij de werkzaamheden. In dat geval is sprake van een schadelijke handeling die leidt tot vergunningsplicht. Voor de werkzaamheden en plannen is een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit nodig in combinatie met het treffen van mitigerende maatregelen. Daarnaast dient te allen tijde rekening gehouden te worden met broedende vogels en de specifieke zorgplicht.

5.2 Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit aanvragen

Het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen waarbij beschermde soorten (zoals de steenuil) worden verstoord is wettelijk gezien mogelijk als men in het bezit is van een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit. Een dergelijke omgevingsvergunning dient voor dit project aangevraagd te worden bij de Provincie Gelderland, via het Omgevingsloket

Bij het indienen van een aanvraag omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit dient een projectplan te worden opgesteld. In dit plan wordt onder andere de verspreiding van de betreffende beschermde soort in het besluitgebied verwoord alsmede het (wettelijk) belang van de ingreep onderbouwd. Daarnaast dient een uitgebreide alternatievenafweging plaats te vinden over waarom de verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen niet is te voorkomen.

Een omgevingsvergunning wordt enkel verleend als voldoende mitigerende maatregelen worden getroffen om zoveel mogelijk schade aan de gewone dwergvleermuis en huismus te voorkomen. Daarnaast dient te allen tijde rekening gehouden te worden met alle broedende vogels en de zorgplicht.

5.3 Mitigerende maatregelen

5.3.1 Steenuil

Mitigerende maatregelen voor de steenuil behelzen voornamelijk het aanbieden van alternatieve nestlocaties en het verbeteren van het leefgebied. In dit geval gaan geen nestplaatsen van de steenuil verloren, maar gaat er (een deel van het) essentieel leefgebied verloren en verliest deze waarschijnlijk wel de functionaliteit. Waarvoor ook een deel van het territorium verloren gaat. Er moet dan bekeken worden of te allen tijde voldoende foerageergebied voorhanden kan blijven, in zowel de

aanleg- als de gebruiksfase. Mogelijk kan terrein in de omgeving geschikter ingericht worden als leefgebied. Gedacht kan dan worden aan het realiseren van kleinschalige landschapselementen, zoals houtsingels, heggen, takkenrillen, kleine weides, noot- en vruchtdragende struiken met afwisselend hoge en lage vegetatie, jachtpaaltjes, etc. Indien dit niet mogelijk blijkt te zijn, moet uitgeweken worden naar de omgeving. Het is dan verstandig om contact te leggen met een plaatselijke steenuilwerkgroep

5.4 Broedperiode en specifieke zorgplicht

De specifieke zorgplicht van de Omgevingswet is altijd van toepassing. Iedereen moet voldoende zorg in acht nemen voor alle in het wild levende dieren, planten en hun leefomgeving. Dit kan bijvoorbeeld door de werkzaamheden te verrichten buiten kwetsbare periodes (het voortplantings- en winterslaapseizoen). Ook kan er gefaseerd worden gewerkt om dieren de kans te geven om te vluchten. Mochten toch dieren in het besluitgebied aanwezig blijken te zijn terwijl dat in dit onderzoek is uitgesloten dan zal daarnaar gehandeld moeten om overtreding van de wetgeving ten alle tijden te voorkomen. Broedende vogels, vanaf het bouwen van het nest tot het uitvliegen van de jongen, zijn strikt beschermd. De broedende vogels en hun jongen mogen niet verstoord, verwond en gedood worden. Daarnaast mogen in gebruik zijnde nesten ook niet beschadigd en vernield worden. Zonder maatregelen kan dit bij ruimtelijke ingrepen wel gebeuren. Er is echter voor ruimtelijke ontwikkelingen geen vrijstelling hiervoor te verkrijgen in het kader van de Omgevingswet. Wij adviseren daarom om de werkzaamheden buiten de broedperiode te starten, zodat er vanwege de dan aanwezige verstoring geen vogels in de buurt gaan broeden. De werkzaamheden kunnen dan vervolgens wel in de broedperiode doorlopen.

5.5 Vervolgstappen

- Aanvragen omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit Omgevingswet voor de steenuil;
- Tref tijdig voldoende mitigerende maatregelen;
- Houd rekening met broedende vogels;
- Houd rekening met de specifieke zorgplicht.

Geraadpleegde literatuur

BIJ12. 2017a. Kennisdocument Kerkuil, *Tyto alba*, versie 1.0 juli 2017 BIJ12, Utrecht.

BIJ12. 2017b. Kennisdocument Steenuil, *Athena noctua*, versie 1.0 juli 2017 BIJ12, Utrecht

Netwerk Groene Bureaus, 2017. Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017). Netwerk Groene Bureaus, Odijk.

Netwerk Groene Bureaus, Definitielijst Netwerk Groene Bureaus 2020, 16 januari 2020.

SAB, 2024. Quick scan natuur. Lienden, Gildeland. SAB, Arnhem.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5: 1-584. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden

Websites

www.bij12.nl

www.ndff.nl

www.rijksoverheid.nl

www.sovon.nl

www.vleermuizenindestad.nl

www.vogelbescherming.nl

www.wetten.nl

www.zoogdiervereniging.nl

sab adviseurs in ruimtelijke ontwikkeling

info@sab.nl - www.sab.nl

sab Arnhem

Frombergdwarsstraat 54

6814 DZ Arnhem

sab Amsterdam

Jacob Bontiusplaats 9

1018 LL Amsterdam